

Лісові пожежі поділяють на низові, верхові, підземні. За інтенсивністю горіння лісові пожежі поділяються на слабкі, середні, сильні.

Основними заходами боротьби з лісовими низовими пожежами є:

- засипання вогню землею;
- заливанню водою (хімікатами);
- створення мінералізованих протипожежних смуг;
- пуск зустрічного вогню.

Деякі рекомендації щодо правил поведінки при пожежах:

- при пожежах треба остерігатися високої температури, задимленості і загазованості, вибухів, падіння дерев і будівель, провалів у прогорілій ґрунт;
- небезпечно ходити в зону задимлення, якщо видимість менше 10 м;
- перед тим, як увійти в палаюче приміщення, треба накритися з головою вологим простирадлом, плащем, шматком тканини тощо;
- при гасінні пожежі використовуйте вогнегасники, воду, пісок, землю, простирадла та інші засоби;
- при гасінні лісових пожеж використовуйте гілля листяних дерев, лопати тощо; гілками слід захльостувати край пожежі за допомогою лопат засипати його ґрунтом тощо.

Список використаної літератури

1. Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи): Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський: Буйницький О. А., 2008. - 108 с.
2. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / За ред. Є. П. Желібо. 4-е вид. - К.: Каравела, 2005. - 344 с.
3. Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності (опорний конспект лекцій). - К.: КДТЕУ, 1999. - 208 с.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА НАСЛІДКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ

*Горобець А.С.
м. Полтава*

Вступ. У процесі історичного розвитку людина поступово втрачала зв'язки з природою. На певному етапі розвитку цивілізації людина почала активно перетворювати природу і її вплив на довкілля зростав із кожним сторіччям, доки не став провідним екологічним фактором.

Діяльність людини, що нині визначає обличчя Землі, поставила її перед важким вибором: або і далі жити за принципом «після нас – хоч потоп», нехтуючи законами природи, або ж розвивати те, що американський еколог О.Леопольд назвав «екологічною совістю», тобто відповідальність перед наступними поколіннями людей за стан нашої планети. Перелік екологічних проблем, породжених діяльністю людини, досить довгий. Ці проблеми поставили людство на межу всеосяжної біосферичної кризи, яка загрожує його існуванню.

Постановка проблеми . Щогодини вдень і вночі населення нашої планети збільшується більш ніж на 7500 чоловік. Чисельність населення істотно впливає на навколишнє середовище і, зокрема, на її забруднення, оскільки із збільшенням кількості населення зростає кількість всього того, що споживається, виробляється, будується людиною і викидається.

У загальному вигляді «криза – це порушення рівноваги системи і в той же час перехід до нової її рівноваги». Таким чином, криза це стадія, на якій функціонування системи досягає своїх меж. Криза може характеризуватися ситуацією виникнення перешкод у розвитку системи, і завдання системи – знайти прийнятний вихід із ситуації.

Людство вже не раз стикалося з виникненням екологічних криз і досить впевнено долало їх. Відомо, що головне джерело життя на землі – енергія Сонця. Від Сонця на Землю надходить величезна кількість енергії, в тому числі теплової. Річне її кількість приблизно в десять разів більше кількості всієї теплової енергії, укладеної у всіх розвіданих запасах органічного палива планети. Використання лише 0,01% загальної кількості світлової енергії, що надходить на поверхню Землі, могло б повністю забезпечити світові потреби в енергії. Однак кількість засвоювання Землею сонячної енергії мізерно мало. Його збільшення сприяє наявності в атмосфері так званих «парникових» газів і перш за все діоксиду вуглецю, виділення якого помітно зростає. Він вільно пропускає сонячні промені, але затримує відбите теплове випромінювання Землі. В атмосфері містяться і інші гази, які мають такий же ефект: метан, фреони. Підвищення змісту цих газів у повітрі, а також озону, забруднюючої нижні шари атмосфери, може призвести до того, що Землею буде засвоювати більше сонячної енергії. Це, а також збільшення тепловиділень від господарської діяльності людини, призводить до підвищення температури повітря на Землі.

За прогнозами на 2050 р. ймовірне глобальне підвищення температури складе 3-4 ° С, зміниться режим опадів. У зв'язку з цим у високих широтах можуть розтанути материкові льоди; рівень води в морях і океанах підніметься не тільки внаслідок танення льодів, але і в результаті збільшення обсягу води через підвищення її температури.

Висловлюється припущення, що літня спека в останні роки в багатьох районах планети є результатом парникового ефекту. Для зниження загрози потепління клімату Землі необхідно скорочення викидів «парникових» газів, а також скорочення спалювання різних видів органічного палива.

Причини виникнення забруднення та засоби запобігання або зниження рівня забруднення навколишнього природного середовища складають досить важливу частину у вивченні екології, проте, це не є всім предметом вивчення. Однаково важливі з точки зору використання нашого навколишнього середовища способи, які охороняють спадщина родючого ґрунту, чисте повітря, чиста прісна вода і ліси для тих, хто буде жити на нашій планеті після нас. З тих пір, як давним-давно з'явилися перші стародавні люди, природа давала людині все, що було потрібне – повітря, для того, щоб дихати, їжу, для того, щоб не померти з голоду, воду, для того, щоб вгамувати спрагу, дерево, для того, щоб будувати будинки і топити вогнище. Протягом багатьох тисяч років людина жила в гармонії з навколишнім його природним середовищем і людині здавалося, що природні ресурси планети невичерпні.

Але ось настав двадцяте сторіччя. Як відомо, двадцяте сторіччя стало часом наукового та технологічного прогресу. Ті досягнення та відкриття, які змігла зробити людина в механізації і автоматизації індустріальних процесів, в хімічній промисловості, підкорення космосу, створення станцій, здатних виробляти ядерну енергію, а також пароплави, які могли ламати навіть самий товстий лід – все це справді дивно. З настанням цієї індустріальної революції, негативний вплив людини на

навколишнє середовище стало збільшуватися в геометричній прогресії. Цей індустріальний прогрес призвів до дуже серйозної проблеми. На нашій планеті все – грунт, повітря і вода стали отруєними. Сьогодні, практично у всіх куточках планети, за рідкісним винятком, можна знайти міста з великою кількістю машин, заводів і фабрик. Побічні продукти індустріальної діяльності людини стосуються всіх істот, що живуть на планеті.

Останнім часом дуже багато говориться про кислотні дощі, глобальне потепління, зменшення товщини озонового шару планети. Всі ці негативні процеси викликані тоннами забруднюючих шкідливих речовин, які викидаються в атмосферне повітря промисловими підприємствами.

Великі міста страждають від смогу, вони прямо-таки задихаються. Ситуація ускладнюється тим, що у великих містах, як правило, практично немає зелені, дерев, які, як відомо, є легенями планети.

Екологічна криза й екологічні катастрофи спричиняють надзвичайні екологічні ситуації, загальною ознакою яких є нестійкий перехідний стан природних систем, що формується в результаті зміни обмежених екологічних чинників. У широкому розумінні «криза» як явище має не лише негативні, а й позитивні наслідки. Для природи кризові явища є однією з рушійних сил її еволюції. Екологічні кризи і катастрофи природного походження минулих геологічних епох є об'єктом дослідження палеонтологів і палеогеографів.

Головними причинами існуючої екологічної кризи є планетарний характер масштабів антропогенного впливу і змін, спричинених ним, який є нерегульований у загальносвітовому вимірі.

Зміну ланок колообігу речовин можна простежити на прикладі деяких ланок колообігу води. Зокрема, в результаті випадання опадів на земну поверхню формується поверхневий і підземний стік води. У природних умовах співвідношення між поверхневим і підземним стоком на користь останнього. В антропогенізованих умовах, на розораних і забудованих територіях частка поверхневого стоку різко зростає і інколи є більшою за підземний стік. Якщо врахувати особливість зростання частки розораних і урбанізованих територій і скорочення частки природної рослинності, то наслідками такого процесу є скорочення запасів підземних вод, зменшення живлення річок і озер підземними водами і різке коливання їх водності в посушливі періоди року. В період затяжних і інтенсивних атмосферних опадів зростання поверхневого стоку є основною причиною паводкових явищ.

Під забрудненням розуміють привнесення в навколишнє середовище надмірної кількості характерних для нього хімічних елементів і сполук або незначної кількості нехарактерних для нього речовин.

Масштаби забруднення навколишнього середовища оцінюються сотнями мільярдів тонн газових викидів і твердих відходів і сотнями мільярдів кубометрів стічних вод. Забруднення є однією з причин зміни параметрів середовища існування живих організмів і середовища життєдіяльності людини. Це так званий опосередкований вплив світового виробництва на деградацію живої природи. Забруднення погіршує якість природного ресурсу, який є основою виробничих процесів. Забруднення природного середовища життєдіяльності людини спричиняє погіршення здоров'я населення. Наслідками забруднення і надмірного використання природного ресурсу є деградація основних складових природного середовища. Деградація атмосферного повітря і води проявляється у погіршенні їхнього якісного стану. Деградація ґрунтів спричиняється процесами ерозії, засолення, закислення, заболочення, порушення структури ґрунту, хімічного забруднення. Деградація живої природи проявляється в процесах вимирання та міграції біоти. Спеціальних форм охорони і збереження нині потребує близько 10% генофонду живих організмів, що

становить близько 30 тис. видів вищих судинних рослин і 150 тис. видів тварин. У результаті сукупної дії антропогенних чинників на природне середовище змінюються ландшафтоутворювальні процеси і компоненти ландшафту, які спричиняють модифікацію природних ландшафтів. Модифіковані і перетворені людською діяльністю природні ландшафти іменують антропогенними (від грец. antropo - людина, genes - створений). Такими ландшафтами нині охоплено близько 60% суходолу планети.

Основні відмінності антропогенних ландшафтів від природних такі:

- рушійною силою природних ландшафтів є природний саморозвиток, а антропогенних - людська діяльність;
- антропогенний ландшафт є спрощеною біологічною системою щодо природного;
- антропогенний ландшафт є менш стійким до зовнішнього впливу.

Ми виходимо з того, що сучасна людина від свого народження стає частиною живих систем, які функціонують в ситуації кризи. Це є початково задані умови життєдіяльності особистості. Екологічна криза, тобто відсутність чи погана якість зв'язків між елементами середовища існування – це даність для кожного конкретного індивіда. Усвідомлення ним такої даності може породжувати бажання до змін. Відбувається певною мірою конкретизація незадоволеності у ситуації власного життя: визначається, які саме зв'язки між його елементами бажано змінити. Очевидним наступним кроком після фіксації бажань є осмислення власних можливостей у їх задоволенні.

Таким чином:

1. Екологічні кризи і катастрофи природного походження притаманні розвитку природи Землі і спричинені в основному геофізичними чинниками.
2. Сучасна екологічна криза має антропогенне походження і може перерости у глобальну екологічну катастрофу, яка загрожує існуванню людства.
3. Вихід із кризової ситуації, що склалася, може бути знайдений лише за умови переосмислення людиною свого ставлення до природного середовища.

Список використаної літератури

1. EdwART. Словарь терминов МЧС. – 2010. [Ел. ресурс] - Режим доступа: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_medicine/12320/.
2. EdwART. Энциклопедия социологии. – 2009. [Ел. ресурс] - Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/socio/1740/>.
3. Бейтсон Г. Корни экологического кризиса / Экология разума. Избранные статьи по антропологии, психиатрии и эпистемологии. – М. : Смысл, 2000. – С. 454-459.
4. Дедю И.И. Экологический энциклопедический словарь. – Кишинев: Главная редакция Молдавской советской энциклопедии, 1989. – 406 с.
6. Крисаченко В. С. Екологічна культура: теорія і практика: навч. посібник. – К.: Заповіт, 1996. – 352 с.
7. Кряж И.В. Психология глобальных экологических изменений: монография / И. В. Кряж. – Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. – 512 с.
8. Левин К. Динамическая теория действия / Динамическая психология: Избранные труды. – М. : Смысл, 2001. – С. 87-237.
9. Швалб Ю.М. Просторово-психологічна організація середовища буття і життєдіяльності // Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – Том VII. Екологічна психологія. – Випуск 40. – С. 198-207.